

EXAMENUL NAȚIONAL PENTRU DEFINITIVARE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREUNIVERSITAR
14 iulie 2026

Probă scrisă

LIMBA ȘI LITERATURA MAGHIARĂ

Varianta 2

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă zece puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de patru ore.

I. TÉTEL

(60 punct)

Olvassa el figyelmesen a következő szöveget, majd oldja meg a feladatokat!

Pacsirta levette esősapkáját, esőköpenyét.

Csakugyan meghízott a sok tejtől, tejföltől, vajtól. Szája tejszagú volt, haja tejfölszagú, ruhája vajszagú.

De a ház nem használt neki. Vastag, duzzadt hurkák rakódtak mellére, orrán pörsenést kapott, nyaka mégis hosszú volt. Hosszú és sovány.

– Isten hozott, lányom – mondta apa, ki szerette a szertartásosságot, és megvárta, míg

Pacsirta kényelembe helyezi magát. – Isten vezérelt vissza mihozzánk.

Ő is megcsókolta mind a két orcáját.

Csitt–csatt, megint csattogtak a csókok.

– Ó – kiáltott Pacsirta –, künn felejtettem.

– Micsodát?

Hozta a kalitkát.

– Nézzétek, milyen aranyos. Tubi, Tubi, Tubica. Aranyos kis Tubica. Nem cukros?

A galamb, meglátva a villanyfényt, kaparászni kezdett kacska, körmös lábaival, félrefordítva szelíd, buta fejét, s feketeborsszerű szemével rákacsintott új úrnőjére.

– Szelíd – szólt Pacsirta, kinyitva a kalitka ajtaját –, ráül a vállamra. Ideszáll mindig.

Nem volt szép galamb. Kopott, borzas kis galamb volt.

– Búzamagot is hoztam ám neki. Hol a poggyászom?

Apa már nyitotta a barna vászonbőröndöt meg a kosarat, melybe Pacsirta példásan becsomagolt mindent, úgy, ahogy ő; ugyanabba a selyempapírba a fogkefét, sűrűfésűt, ugyanabba az újságpapírba a cipőket. Rendszeretét tőle örökölte.

Újságpapír-tölcsérében, a Sárszegi Közlöny vasárnapi számában – az első oldalon, melyen különben Ijas Miklós verse is olvasható – zsugorodott a búzamag. Abból etetgették a galambot jó sokáig, majd drótos börtönében odaállították Pacsirta asztalára.

– Mást is hoztam – mondta Pacsirta.

A rokonok két üveg málnalekvárt, egy üveg ringlóbefőttet küldtek, egy egész disznósajtot meg egy tortát, melyet Pacsirta és Etelka néni együtt remekelt.

Ez a torta, mely piskótatésztából készült s kávékrémmel volt töltve – és maguk közt családi tortának, vagy Bozsó-tortának nevezték –, az úton kissé összenyomódott a ruhák közt, s oldalt kifolyt a tölteléke, elmaszatolódott a fehér papírra. Sajnálták mind a hárman, sokáig nézték, csóválták fejüket. De késsel le lehetett kaparni a tölteléket, s így is igen jó volt.

Az ingek közül a csomagolásnál kivett egy fényképet.

– Itt vagyok, ragyogok – szólt nevetve, és anyjának nyújtotta.

Béla bácsi, ki szenvedélyes műkedvelő fényképész volt, levette őket. A fényképen mindenki rajta látható, még Tigris is, ki fülét hegyezve ült ott, a vadászkutyák hivatalos fontoskodásával és úri gőgjével, lógatva emlős hasát, melybe a vadászon éveken át annyi sörétet kapott, hogy az csörgött tőle, és Béla bácsi szellemes megjegyzése szerint valóságos „vaskutya” lett.

A fénykép különben csoportot ábrázolt, a tarkövi nyaralókból alakítva.

Elöl egymásba karolva a két Thurzó-lány, fűző nélkül, szecessziós hajviselettel, teniszverővel kezükben: Zelma és Klári. Zelma mellett a jómodorú, határozatlan tekintetű Olcsvay Feri, ki szegény, nem tudja, hogy a kisvárdai, vagy a nagyvárdai ághoz tartozik-e.

Klári mellett Berci térdel a regényes szerelmesek pózát gúnyolva, amin a két lány láthatóan vihog, alig tudja elnyelni kipukkanó kacaját.

Háttérben szintén egymásba karolva Etelka néni és Pacsirta.

– Nagyon jó kép – mondta anya. – Ezek itt a Thurzó-lányok.

– Igen.

– A nagyobbik nekem nem rokonszenves. A kisebbik csinos fruska, de nincs az arcán semmi kifejezés.

Ákos elkérte a képet. Ő csak leányát nézte.

Ott állt a pajtában, melynek nyitott ajtajához fagereben volt támasztva, egyik kezével Etelka nénibe, másik kezével a falba fogódzva, mintegy védelmet keresve valami ellen, amitől félt. Milyen egyedül tengett-lengett ebben a társaságban, az ő rokonai, az ő vérei között is. Csak ez a mozdulata látszott, a kétségbeesett menekülés mozdulata, mely szép volt, különben arca alig tűnt elő, mert fejét, amint szokta, lehajtotta, és haját tartotta a lencse felé.

– No, milyen?

– Aranyos vagy – felelte apa –, nagyszerű vagy.

(Kosztolányi Dezső: *Pacsirta*. Részlet.)

1. Soroljon fel három különböző szóalkotási módot, és adjon példát ezekre a szövegből! 3 pont

2. Adjon két példát a szövegből olyan összetett mondatra, amely beékel (finit) tagmondatot tartalmaz, és írja ki azt a mondatot, amelyet szétválaszt a beékelés! 2 pont

3. Azonosítson az alábbi mondatban négy birtokos személyraggal ellátott kifejezést, és írja mellé a teljes kifejezést, amellyel egyeztet! 4 pont

„Ujságpapír-tölcsérékben, a Sárszögi Közlöny vasárnapi számában – az első oldalban, melyen különben Ijas Miklós verse is olvasható – zsugorodott a búzamag. Abból etetgették a galambot jó sokáig, majd drótos börtönében odaállították Pacsirta asztalára.”

4. Azonosítsa az alábbi szavak *-i* végződésének szerepét! Vegye figyelembe, hogy a kiemelt végződés nem minden esetben a teljes morféma! 4 pont

úri

helyezi

rokonai

3 pont

5. Mutassa be az időre jelöletlen igealak szövegben megjelenő funkcióit, majd példázza az azonosított funkciókat a szöveg részleteivel! A jelenidő-jelölés funkciójának esetében térjen ki arra, hogy a szöveg egyes részeiben mi az a beszédidő, amelyhez képest egyidejűségről beszélhetünk! 8 pont

6. Határozza meg a részlet narrátorának típusát, és elemezze, milyen nézőpontból láttatja Pacsirtát! 5 pont

7. Értelmezze a következő szövegrészletet!

„Ott állt a pajtában, melynek nyitott ajtajához fagereben volt támasztva, egyik kezével Etelka nénibe, másik kezével a falba fogódzva, mintegy védelmet keresve valami ellen, amitől félt. Milyen egyedül tengett-lengett ebben a társaságban, az ő rokonai, az ő vérei között is. Csak ez a mozdulata látszott, a kétségbeesett menekülés mozdulata, mely szép volt, különben arca alig tűnt elő, mert fejét, amint szokta, lehajtotta, és haját tartotta a lencse felé.”

5 pont

8. A fenti regényrészletből és olvasmányélményeiből kiindulva írjon értekezést körülbelül két oldal terjedelemben a következő címmel: *Családi viszonyok megjelenítése az epikában!* Értekezésében vegye figyelembe a következő szempontokat:

- a korszakra jellemző társadalmi elvárások ábrázolása
- a családi viszonyok megjelenítése a műben
- a konfliktus szerepe a hősök viszonyrendszerében
- a térszerkezet jellegzetességei

Az értekezés megfogalmazási módja külön elbírálásban részesül, melynek szempontjai a logikus gondolatmenet, szövegkohézió, helyes fogalom- és nyelvhasználat, helyesírás, valamint az értekezés tartalmi és formai jegyeinek betartása. A szövegalkotásban nem kell figyelembe venni a szempontok sorrendjét.

30 pont

II. TÉTEL

(30 pont)

Állítson össze egy feladatsort VII. osztályos diákok számára a megadott szöveg feldolgozásához, amelyben a következő tantervi részletben említett kompetenciák fejlesztése a kitűzött cél! A felfedeztetési folyamat zárásához készítse össze a vázlatot!

„2.2. A beszédhelyzetnek megfelelő szövegértési/olvasási stratégiák alkalmazása különböző típusú elektronikus és nyomtatott szövegek olvasása során

- gyakorlatok az implicit információk/jelentések feltárására (pl. táblázat kitöltése szövegegységek explicit és implicit jelentésének tömör megfogalmazásával)
- gyakorlatok a szövegben ki nem fejtett tartalmak szerepének felismerésére a megértésben és a beszédhelyzethez való alkalmazkodásban
- gyakorlatok a szó szerinti és a metaforikus, explicit és implicit jelentések, tartalmak megkülönböztetésére, reflexiójára

2.4. Műfajiség és nyelvi megalkotottság összefüggéseinek felismerése az irodalmi szövegekben

- gyakorlatok a közvetlen elbeszélői és a közvetett jellemteremtés eszközeinek megfigyelésére
- gyakorlatok a szövegben megalkotott beszélő (lírai én, narrátor) és az életrajzi szerző elkülönítésére
- a beszélő (narrátor, lírai én) szavahihetőségének megítélését mérlegelő gyakorlatok
- gyakorlatok a beszélő és a tárgy, a beszélő és a címzett viszonyának megalkotására különböző műfajú szövegekben
- gyakorlatok a műfaj és a hangnem/hangnemek közti összefüggés felfedeztetésére (pl. a ballada vagy a humoreszk esetében)
- gyakorlatok a retorikai alakzatok, a szóképek és hasonlat szerepének felismerésére és értelmezésére az elbeszélő szövegek és a lírai alkotások olvasásakor”

(Tantárgyi program. Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv) V–VIII. osztály. OMEN
3393/28.02.2017)

Figyeljen a következő szempontokra:

1. legalább 5, a felfedeztetési folyamatot irányító kérdés/feladat megtervezése;	5 pont
2. a felfedezéseket összegző vázlat megszerkesztése;	5 pont
3. a feladatok összehangolása a fejlesztendő kompetenciával;	5 pont
4. a feladatok összehangolása a tanulási tevékenységekkel;	5 pont
5. a tudományos ismeretek igényes alkalmazása, helyes fogalomhasználat;	5 pont
6. a megadott szöveg felhasználása	5 pont

A feladatsor tervezéséhez használja az alábbi szöveget:

Elhatároztam, hogy feljegyzek magamnak néhány megfigyelést, amikre később, mint naturalista írónak, szükségem lehet. Szűk környezetem csak kevés teret enged a szemlélődésre s így egyelőre néhány állandó jelenséggel foglalkozom: ezek között az én szolgálatomra kirendelt személyzetnek egyik sajátos alakjával, aki hetek óta igyekszik már érdeklődésemet felkelteni önmaga iránt, olyan makacs, jobb sorsra érdemes buzgalommal, ami bizonyos jóindulatú és leereszkedő szánalmat vált ki belőlem. Ez a személyzetem középtermetű, kuszált hajú és sárgás arcbrű ember, egyebet nem tudok róla, nem is érdekel, bár, mondom, sokszor igazán meghat az a buzgalom, amivel észre akarja vétetni magát. Állandóan körülöttem kuncsorog, a legkisebb jelre odaugrik hozzám, és naiv, lelkesedő arcán csak úgy világít a forró vágy, hogy valamiben szolgálatomra lehessen, szegényke. Főleg az utóbbi időben minden igyekezetével azon van, hogy megjegyezzem az arcát és a nevét. Naponta százszor bemutatkozik nekem: „Papa, papa, – én a papa vagyok” mondja újra és újra, kétségbeesetten és reménykedve, hogy talán egyszer mégis méltatom majd arra, hogy megjegyzem magamnak.

Annyit erőlködik, hogy most már körülbelül tudom is, sőt ki is tudnám mondani a „papa” szót, de direkte nem teszem, az ember ne bizalmaskodjék a szolgáltaival, az sose jó. Nem kell, hogy elbízsa magát, úgyis eleget a terhemre van.

Bár, ismétlem, ez a kutyahűség bizonyos szánakozó jóindulatot kelt bennem. Bokros teendőim közt (most kezdenek kibújni a fogaim, nagyon el vagyok velük foglalva) néha futólag gondolok rá: miféle ember lehet szegény?

Múltkor, reggel, még ágyban fekvé, miután néhány parancsoló kiáltással berendeltem Mama nevű szolgálómmal a reggelit, és jóízűen elfogyasztottam: eluntam magam, szórakozottan nézegettem körül és megpillantottam őt, az asztal előtt ült, valami fekete rudacskát tartott a kezében és ezzel a rudacskával kapirgált egy előtte heverő papírdarabkán. Hirtelen szájalom fogott el: milyen fejletlen, tudatlan ember lehet! Lám, ott van a kezében egy tárgy, előtte az asztalon papír, – és ez a gyermekes, csacsi ember, ahelyett, hogy mind a kettőt bedugná a szájába, mint ahogy értelmes emberhez illik, egyikkel kapirgálja a másikat, mintha viszketne neki a papír. De ez még semmi. Egy másik, hajlottvégű csőnek a végét meg néha szájához emelte, füstöt szítt belőle, aztán megint kifújta, ahelyett, hogy az egész csövet megpróbálta volna lenyelni; szegény, buta ember, hiszen ez még azt se tudja, hogy a dolgokat, amik a kezünkbe kerülnek, kivétel nélkül be kell dugni a szájunkba, ez az egyetlen mód, hogy kívül ne maradjanak.

Mondom, nagyon megszántam és halkan felnevettem. Persze rögtön odanézett, felugrott, és sugárzó arccal, sopánkodva futott hozzám, mint egy kis kutya. Kegyesen rámosolyogtam, hogy buzgalmát megjutalmazzam, és megengedtem neki, hogy időközben átnedvesedett toalettemet szárazzal cserélje ki. Ezután intettem neki, hogy leülhet mellém, sőt azt is tűrtem, hogy felemeljen, és ölébe tegyen. Mindezt azért, mert kíváncsi voltam rá, mit mívelt azzal a fekete rudacskával, minek az neki, szegénykének. „Kö, kö” mondtam neki értelmesen, franciául (Que faites vous? ezt akartam kérdezni).

Erőlködve figyelt, hogy megértse, mit parancsolok, de rögtön láttam, hogy szűk kis agya nem fogja fel szavam jelentését. Zavartan elvigyorodott és ismételte, amit beszéltem. „Kö, kö” mondta és ugrált, mint egy papagáj. Bosszantott ez az együgyűség és kicsit összehúztam a szemöldököm, mire aggódva és ijedten figyelni kezdett. „Gagyigó!” mondtam neki, de ezt se értette, csak mondta utánam. „Vevegő!” próbálkoztam most már haragosan, de nem tudott értelmesen felelni. Homályosan érezhette azonban, hogy akarok valamit, mert dadogni kezdett. „Bubu”, mondta, „Bubuka” és más ilyen értelmetlen, artikulálatlan szavakat ejtett. Lehetetlen ember, igazán nem megyek vele semmire. Megfogtam a fülét és cibálni kezdtem, erre visszarántotta, ahelyett, hogy értelmes ember módjára levette volna a fejéről, hogy ideadja nekem játszani. Látva, hogy reménytelen az eset, meguntam szegénykét, és hangosan kiabálni kezdtem, hogy jöjjön a másik személyzet, és vigye innen ezt az embert. Jött is már, futva, jól összeszidta a „papá”-t és átvett tőle. Szegény „papa” elszontyolodva, lehorgasztott fejjel ódalgott vissza az asztalhoz.

(Karinthy Frigyes: A papám. Hathónapos fiú naplójából)